

la L.
svije-
thult.
25
26
dnu
anka
lasti
DC.
gor-
n L.
27
28
29
lik;
ae-
ch.
isu
L.
30
31
n)
ff.
r.
ll.
l.
t.
I.
t.
u
a
b
1

Razred: **Monocotyledoneae** (jednosupnice)

Porodice

- 1 Vrlo malene, vodene b. koje najčešće plivaju na površini vode; st. član-
kovita, nalik na l.; l. nisu jasno razvijeni; cvj. o, bez o., vrlo maleni
Lemnaceae str. 469
B. s jasno razvijenim l. 2
- 2 Cvj. s jednosimetričnim, različito obojenim o.; pl. podrasla; 1 do 2 pr.;
pr. prirasli za v. **Orchidaceae str. 458**
O. višesimetrično ili ga nema (malokad donekle jednosimetrično, ali
tada najmanje 3 pr. u cvj.) 3
- 3 O. od najmanje 3 (većinom 6) jasno razvijenih, ponekad sraslih l. . . 4
O. nejasno razvijeno (ponekad u obliku čekinjica), a često ga uopće
nema 17
- 4 Pl. nadrasla 5
Pl. podrasla 14
- 5 O. od 6 l. (3 vanjska zelena, 3 unutarnja bijela ili ružičasta); u cvj.
najmanje 6 pr. i pl.; močvarne ili vodene b. **Alismataceae str. 383**
Svi l. ocvijeća uglavnom jednaki 6
- 6 U cvj. 9. pr.; l. o ružičasti; 6 pl.; vodene b. s linealnim l.
Butomaceae str. 384
U cvj. najviše 8 pr. 7
- 7 Cvat u obliku klipa, s mnogo malenih, gusto poredanih cvj.; 6 l. o. i
6 pr.; 1 pl.; l. linealni **Araceae str. 468**
Cvat nema oblik klipa ili su cvj. pojedinačni 8
- 8 3-4 pl., ponekad pri dnu međusobno srasle 9
1 pl. (često 3-gradna) 11
- 9 4 pr.; vodene b. **Potamogetonaceae str. 385**
6 pr. 10
- 10 V. kratak; stg. malena, glavičasta; pl. s mnogo s. **Liliaceae str. 388**
V. nema; stg. duguljasta; pl. s 1-2 s. **Juncaginaceae str. 385**
- 11 Cvj. o, u okruglastim gl.; većinom po 3 l. o. i pr.; l. linealni, dvoredni
Sparganiaceae str. 470
Cvj. ž, malokad oo ili poligamni; najčešće po 6 l. o. i pr. 12
- 12 F. nema; pri dnu cvj. 6 a.; 6 l. o.; l. linealni. **Juncaginaceae str. 385**
F. redovno razvijeni (iako ponekad vrlo kratki) 13

- 13 O. kožičasto, većinom smeđe ili zelenkasto, malokad bijelo ili žućkasto; 1 v. s produženom, končastom stg.; neugledne, ± travama slične b. **Juncaceae str. 406**
L. o.. većinom nalik na lat., različito obojeni; 1 ili 3 v. **Liliaceae str. 388**
- 14 Cvj. oo ili poligamni; bar 3 vanjska l. o. zelenkasta i nalik na č. . 15
Cvj. ž; svi l. o. nalik na lat. 16
- 15 Vodene b.; 3 unutarnja l. o. bijeli, nalik na lat.; 3, 6, 9 ili 12 pr. **Hydrocharitaceae str. 384**
Kopnene b., penjačice; svih 6 l. o. zelenkasti i nalik na č.; 6 pr. **Dioscoreaceae str. 406**
- 16 3 pr.; stg. krpasto proširene, često velike i nalik na lat. **Iridaceae str. 403**
6 pr.; stg. malene, nikada nalik na lat. **Amarylloidaceae str. 401**
- 17 Vodene b.; st. redovno pod vodom, a l. i cvatovi često na površini 18
Kopnene ili močvarne b. (malokad vodene); st. nije nikada posve pod vodom 20
- 18 L. brojni, dvoredni, malokad nasuprotni ili u pršljenima 19
L. drukčije poredani ili ih uopće nema; cvj. u klasićima **Cyperaceae str. 410**
- 19 L. nasuprotni ili u pršljenima; cvj. o ili oo, pojedinačni;¹ 1 pr., bez f.; 1 pl. **Najadaceae str. 388**
L. dvoredni, malokad nasuprotni; cvj. najčešće ž;¹ 1 – 4 pr. i pl. **Potamogetonaceae str. 385**
- 20 L. široki, sroliko jajoliki ili streličasti; cvj. o ili poligamni, u klipovima obavijenim velikim ovojnim l.; p. je boba **Araceae str. 468**
L. linealni, malokad lancetasti, ± nalik na l. kod trava (ponekad nalik na st. ili zakržljali) 21
- 21 Cvj. o, gusto poredani, u klipovima, ♂ na vrhu st., ♀ niže; najčešće 3 pr., oko njih duge dlačice; pl. na dugu, tanku i dlakavu dršku; l. dvoredni **Typhaceae str. 471**
Cvj. nisu u klipovima;² pl. sjedeća 22
- 22 Cvj. o, u okruglastim gl., s neuglednim o.; l. dvoredni **Sparganiaceae str. 470**
Cvj. bez jasno razvijenog o., prekriveni s 1 ili 2 listića 23

¹ Ako su (o) cvj. u okruglastim gl., tada usporedi rod *Sparganium*.

² Osim ♀ cvj. kod kukuruza.

- 23 Ispod svakog cvj. po 1 listić; st. ispunjena, vrlo često trobridna; s. nije srasla s usplođem; ogrljak (ligula) redovno vrlo slabo razvijen **Cyperaceae str. 410**
Ispod svakog cvj. 2 listića: 1 ob. (palea inferior) i 1 kš. (palea superior); st. člankovita, redovna šuplja; s. srasla s usplođem; ogrljak dobro razvijen (Gramineae) **Poaceae str. 422**

Porodica: Alismataceae

Močvarne ili vodene b. Cvj. ž ili o; 3 vanjska l. o. zelena, 3 unutrašnja bijela ili ružičasta; pr. i pl. 6 ili više; pl. nadržale; p. s 1 s.

Rodovi

- 1 Cvj. o, gornji ♂; pr. brojni **Sagittaria str. 383**
Cvj. ž; pr. 6 (– 12) 2
- 2 Cvjetište izbočeno; pl. tvore okruglastu gl. **Echinodorus str. 383**
Cvjetište ravno, pl. na njemu u krugu poredane; l. prizemni. **Alisma str. 383**

Vrste

1. *Alisma* L. — žabočun

V. ravan, dulji od pl.; plodići s ledne strane izbrazdani. Plitke, eutrofične stajačice s muljevitim dnom. Obični ž. **plantago-aquatica** L.

V. kukast, kraći od pl.; plodići s ledne strane s tri rebra. Eutrofične stajačice, ponekad i u brakičnoj vodi. Travoliki ž. **gramineum** Lej.

2. *Echinodorus* Rich. — kornjačnica (Baldellia Parl.)

Prizemni l. lancetasti, s dugim peteljka; cvj. u štitastom cvatu; lat. bijele. Vrlo plitke, većinom distrofične vode. (Baldellia r.) Žabnjačka k. **ranunculoides** (L.) Engelm.

3. *Sagittaria* L. — strelica

Gornji l. na dugim peteljka, trokutasto streličasti; lat. bijele, pri dnu s crvenom pjegom. Plitke, eutrofične stajačice s muljevitim dnom. Obična s. **sagittifolia** L.

Porodica: Butomaceae

Močvarne b. s linealnim, trobridnim l. Cvj. ♀, štitoliko poredani; o. od 6 podjednkih, obojenih l.; pr. 9 ili više; pl. 6, nadržale, s mnogo sjem. zametaka.

Rod

Cvj. štitoliko raspoređeni; l. o. ostaju sve do sazrijevanja p.; pl. pri dnu međusobno srasle **Butomus str. 384**

Vrsta

1. **Butomus** L. — vodoljub

L. prizemni, dugi do 1 m.; cvj. u štitastim cvatovima, ružičasti, izvana blijedo crvenkasti. Štitasti v. **umbellatus** L.

Porodica: Hydrocharitaceae

Vodene b. s cjelovitim l. Cvj. jednospolni ili poligamni; o. od 6 l. (3 unutarnja bijele boje); pr. 3–12; pl. podrasla; p. ± nalik na bobu.

Rodovi

- 1 L. s dugom peteljkom, okruglasto sroliki, plivaju na vodi **Hydrocharis str. 384**
L. sjedeći, linealni ili lancetasti, uglavnom podvodni 2
- 2 L. po 3(–4) u pršljenu, maleni, duguljasti **Helodea str. 385**
L. produženi, pri dnu st. u rozeti 3
- 3 L. kratki, nalik na mač, u donjem dijelu trobridni, u gornjem plosnati, na rubu bodljasto pilasti **Stratiotes str. 384**
L. mekani, plosnati, cjelovitog ruba **Vallisneria str. 385**

Vrste

1. **Stratiotes** L. — rezac

Cvj. oo, ♂ u št., ♀ većinom pojedinačni. Stajačice. »Rezac«. **aloides** L.

2. **Hydrocharis** L. — žabogriz

Cvj. oo; ♂ većinom s 6 ili 9 pr., ♀ s bijelim, pri dnu žutim vj. Stajačice. »Žabogriz«. **morsum ranae** L.

3. **Vallisneria** L. — uvijuša

Cvj. oo; ♂ s (2) 3 pr., ♀ na dugim i tankim, zavojitim dršcima. Adv. »Uvijuša«. **spiralis** L.

4. **Helodea** Rchb. — vodena kuga (Elodea)

Cvj. pojedinačni, poligamni ili ♀; l. na rubu fino pilasti. Stajačice. Adv. (Anacharis c.) Kanadska v. k. **canadensis** Rich.

Porodica: Juncaginaceae

B. vlažnih mjesta. L. linealni. Cvj. ♀, u gr.; o. od 6 l., nalik na č.; 6 pr.; pl. 1 ili 3–6; p. se otvara.

Rod

Cvj. u gr.; l. o. slobodni; pl. 1; l. prizemni, linealni **Triglochin str. 385**

Vrste

1. **Triglochin** L. — brula

3 stg.; p. trogradan; podanak tanak. Močvarne livade, uz obale. Močvarna b. **palustre** L.
6 stg.; p. 6-gradan; podanak odebljao. Uz more. Gomoljasta b. **maritimum** L.

Porodica: Potamogetonaceae

Vodene b. s cjelovitim l. Cvj. ♀ ili jednospolni, pojedinačni ili u kl.; o. jednostavno, bezbojno, često ga uopće nema; 1–4 pr.; pl. 1–4, nadržale; p. slični orahu ili koštunici.

Rodovi

- 1 Cvj. u kl. koji redovno vire iz vode **Potamogeton str. 386**
Cvj. pojedinačni, u pšt., u kl. pod vodom ili u kl. koji su obavijeni l. 2
- 2 Podanak vlasasto čupav; kl. u pazušcima br., pod vodom **Posidonia str. 388**
Podanak nije vlasasto čupav 3

- 3 Cvj. oo, pojedinačni, na dugim stapkama; morske b.; 2 pr.; 2 pl.; stg. končasta **Cymodocea str. 387**
Cvj. ž ili o 4
- 4 Cvj. o, pojedinačni ili u pšt. 5
Cvj. u kl. s po 2 cvj. ili u kl. obavijenim l., s više cvj. 6
- 5 ♂ cvj. goli, ♀ s zvonolikim o.; pl. svinute **Zannichellia str. 387**
♂ cvj. s kratkim, trozubim o., ♀ s o. od 3 l.; pl. ravne
Althenia str. 388
- 6 Cvj. u kl. s više cvj., obavijenim l.; morske b. s linealno vrpčastim l. **Zostera str. 388**
Cvj. u kl. s po 2 cvj.; 2 pr.; 4 pl. **Ruppia str. 387**

Vrste

1. Potamogeton L. — mrijesnjak

- 1 Svi l. nasuprotni, jajoliko lancetasti ili eliptični, te obuhvaćaju st. Stajačice i vode koje polako teku. (Groenlandia densa) Gustolisni m. **densus L.**
L. izmjenični, samo gornji katkada nasuprotni 2
- 2 L. različitog oblika, ali nikad linealni ili čekinjasti, često na dugoj peteljci 3
L. linealni ili čekinjasti, sjedeći 10
- 3 Stapke kl. u gornjem dijelu odebljale, na tom mjestu redovno deblje od st. 4
Stapke kl. nisu odebljale 6
- 4 Svi l. na dugoj peteljci; podvodni l. produženo lancetasti (za vrijeme cvatnje često ih nema), plivajući kožnati i jajoliki. (P. nodosus) Plutajući m. **fluitans Roth.**
Podvodni l. na kratkoj peteljci ili sjedeći, ostaju i za vrijeme cvatnje; plivajućih l. često nema 5
- 5 L. bodljasti, oštri, svi pod vodom i s peteljkama, eliptični ili lancetasti; p. gotovo okrugao. Svjetlucavi m. **lucens L.**
L. nisu bodljasti, podvodni sjedeći, linealno lancetasti, a plivajući s dugim peteljkama (često ih nema). Travoliki m. **gramineus L.**
- 6 St. 4-bridna i ± sploštena; svi l. podvodni, fino pilasti; p. na bazi prirastao, s kljunom. Kovrčavi m. **crispus L.**
St. okrugla; baza p. slobodna 7

- 7 Svi l. podvodni, obuhvaćaju st., pri dnu srcoliki. Prorasli m. **perfoliatus L.**
Svi l. s peteljkom ili podvodni l. sjedeći 8
- 8 Podvodni l. sjedeći, duguljasto lancetasti; plivajući l. s peteljkama, nešto širi, često ih nema; p. na lednoj strani oštro hrptast. Stajačice. Alpski m. **alpinus Balb.**
Svi l. s peteljkama (podvodni l. često bez plojke); p. na lednoj strani tup 9
- 9 Podvodni l. u doba cvatnje većinom nedostaju ili su bez plojke; plivajući l. kožnati, kruti. Stajačice. Plivajući m. **natans L.**
Podvodni l. redovno razvijeni u doba cvatnje; plivajući l. tanki, donekle kožnati. Stajačice. (P. oblongus) Duguljasti m. **polygonifolius Pourr.**
- 10 L. bez rukavca ili je rukavac neugledan 11
L. s produženim r. koji obuhvaća st. 12
- 12 L. gotovo čekinjasti, s 1 žilom; p. poluokrugao, s gotovo ravnim trbušastim bridom. Stajačice. Vlasasti m. **trichoides Cham. et Schlecht.**
L. redovno s 3–5 žila;¹ p. koso ovalan, s izbočenim trbušnim bridom. Maleni m. **pusillus L.**
- 13 P. poluokrugao, splošten, u suhom stanju na lednoj strani hrptast, s kratkim v.; l. s 3 žile. Češljasti m. **pectinatus L.**
P. gotovo okrugao, u suhom stanju naboran, bez v.; l. s 1 žilom. Stajačice. (P. marinus) Končasti m. **filiformis Pers.**

2. Ruppia L. — rupija

Cvj. ž, u kl. na tankim stapkama; l. končasto linealni, ušiljeni; p. jajolik. Najčešće u brakičnoj vodi. Primorska r. **maritima L.**

3. Cymodocea Kön. — morska resa

Podanak tanak, člankovit; l. sivozeleni, mekani, linealni, na vrhu zaobljeni, sa 7 žila. More. (C. aequorea) Čvorasta m. r. **nodosa (Ucria) Asch.**

4. Zannichellia L. — žabokrečina

Cvj. o, ♂ na dužim, ♀ na kraćim stapkama; p. sjedeći ili na kratkoj stapci duljoj od v. U slatkoj i brakičnoj vodi. »Žabokrečina« **palustris L.**

¹ Var. tenuissimus M. et K. ima l. s 1 žilom.

5. *Althenia* Petit — altenija

Podanak ljuskav; st. skraćena; l. končasti; cvj. o; p. kožnat, na rubu okriljen. Stajačice. Končasta a. **filiformis** Petit

6. *Zostera* L. — svilina

L. linealni, kao u trava, s 3–7 žila. More. Morska s. **marina** L.
L. usko linealni, s 1 središnjom i 2 postrane žile. More. (Z. nana)
Patuljasta s. **noltii** Hornem.

7. *Posidonia* Kön. — porost

Podanak debeo, vlasasto ljuskav; l. kruti, tamnozeleni, na vrhu zaobljeni. More. Oceanski p. **oceanica** (L.) Delile

Porodica: Najadaceae

Podvodne jednogod. zeleni, s nasuprotnim l. Cvj. o ili oo, pojedinačni; o. ♂ cvj. dvostruko, ♀ jednostruko ili ga nema; 1 pr.; 1 pl., s 2–3 stj. i 1 sjem. zametkom; p. nalik na koštunicu.

Jedini rod **Najas** str. 388

Vrste

1. *Najas* L. — podvodnica

Cvj. oo; st. i ledna strana l. s bodljama; l. široko linealni. Stajačice. Morska p. **marina** L.
Cvj. o; st. i ledna strana l. bez bodlja; l. gotovo čekinjasti, većinom prema natrag svinuti. Stajačice. Mala p. **minor** All.

Porodica: Liliaceae

Trajnice (malokad zeleni ili drvenaste b.), obično s podzemnom st. (podanak ili lukovica). L. većinom cjeloviti, cjelovitog ruba. Cvj. ♂, ponekad jednospolni; o. najčešće korolinično, većinom od 6 l. (malokad 4 ili 8); 6 pr. (malokad 3, 4 ili 8); pl. nadrasla, redovno trogradna; p. je tobolac ili boba.

Rodovi

- 1 L. ljuskavi, kožnati (suhi, samo iznimno zeleni, usp. *Ruscus hypoglossum!*), u pazušcu s igličastim filokladijima koji su nalik na l. . . . 2
L. normalno razvijeni, zeleni 3

- 2 Cvj. nisu na filokladijima; filokladiji često linealni ili igličasti; 6 slobodnih pr. **Asparagus** str. 400
Cvj. na filokladijima, ispod njih maleni listić; 3 pr.; f. srasli u cijev **Ruscus** str. 400
- 3 Penjačice s viticama; l. zimzeleni, kožnati, pri dnu srcoliki; st. većinom s bodljama **Smilax** str. 401
B. koje se ne penju i nemaju bodlja 4
- 4 O. od 4 ili 8 l. koji su pri dnu srasli 5
O. od 6 l. (često sraslih) 6
- 5 St. u gornjem dijelu s 2 izmjenična l.; cvj. maleni, grozdasto poredani, bijeli; 4 pr.; boba crvena **Maianthemum** str. 400
St. u gornjem dijelu sa 4 (malokad 5–6) l. koji stoje u pršljenju; cvj. pojedinačni, terminalni; o. zelenkasto; 8 pr.; boba crnomodra **Paris** str. 401
- 6 L. per. bar do polovine srasli u cijev 7
L. per. slobodni ili samo pri dnu srasli 14
- 7 L. na st. pravilno poredani (izmjenično ili u pršljenima), a pri dnu st. ih nema **Polygonatum** str. 401
Svi l. prizemni (u doba cvatnje često nedostaju) ili st. s l., ali tada su prizemni l. vrlo veliki 8
- 8 Cvj. pojedinačni; l. per. srasli u dugu cijev; pl. pod zemljom; 3 v., veoma produljeni **Colchicum** str. 391
Cvj. u grozdastom cvatu ili u kl. 9
- 9 Cvj. vrlo veliki (6–10 cm dugi), žuti ili narančasti **Hemerocallis** str. 392
Cvj. manji, nikada žuti ili narančasti 10
- 10 Vršci per. jednako dugi ili nešto kraći od cijevi ili su svinuti; b. s lukovicom **Hyacinthus** str. 399
Vršci per. znatno kraći od cijevi ili nisu svinuti 11
- 11 L. s peteljkom, jajoliki; cvj. bijeli, zvonoliki; b. s podankom; cvj. ugodna mirisa **Convallaria** str. 401
L. bez peteljke 12
- 12 Svi cvj. jednaki i fertilni 13
Cvj. na vrhu gr. sterilni, svijetlo ili tamno modri, uvijek nježniji od donjih, fertilnih **Muscari** str. 399
- 13 Vršci per. približno iste duljine kao cijev; cvj. modri ili bijeli **Bellevalia** str. 399
Vršci per. kraći od cijevi; cvj. maleni, modrikasti **Hyacinthella** str. 399

14	St. s l.	15
	St. bez l. (l. prizemni), ili za vrijeme cvatnje nema l.	25
15	L. obuhvaćaju st.; cvj. u pazušcu l. na dugim stapkama Streptopus str. 400	
	L. ne obuhvaćaju st.	16
16	1 v. (ponekad na 3 dijela rascijepan)	17
	3 v.	30
17	Cvj. u štitastom cvatu	18
	Cvj. u grozdastom cvatu ili pojedinačni	19
18	Št. prije cvatnje zatvoren ovojnim l. (spatha), često s rasplodnim pupovima (bulbili); cvj. nikada žuti; b. s mirisom na luk Allium str. 393	
	Št. nije zatvoren ovojnim l. i nema rasplodnih pupova; l. per. žuti, izvana sa širokom, zelenkastom prugom Gagea str. 392	
19	Cvj. pojedinačni	20
	Cvj. u grozdastom cvatu ili u kl.	24
20	Per. vrčast, s natrag svinutim ili smotanim l.	21
	Per. zvonolik, a l. mu nisu natrag svinuti	22
21	St. s više l. Lilium str. 396	
	St. pri dnu s dva l. Erythronium str. 397	
22	Cvj. viseći; l. per. većinom išarani, pri dnu s unutarnje strane s medonosnom grabicom Fritillaria str. 397	
	Cvj. uspravni	23
23	Cvj. maleni, bijeli; l. nalik na l. trava Lloydia str. 397	
	Cvj. veliki, raznih boja; l. nisu nalik na l. trava Tulipa str. 397	
24	B. s lukovicom; cvj. veliki, l. per. prema natrag svinuti; gr. rahao Lilium str. 396	
	B. bez lukovice; cvj. manji, žuti, l. per. nisu prema natrag svinuti; gr. gust; pr. prema dolje svinuti Asphodeline str. 392	
25	Cvj. u štitastom cvatu koji je prije cvatnje zatvoren ovojnim l. (spatha), a često nosi rasplodne pupove Allium str. 393	
	Cvj. nisu u štitastom cvatu	26
26	Cvj. bijeli ili žuti	27
	Cvj. modri ili crvenoljubičasti, malokad modrobijeli Scilla str. 397	
27	B. s lukovicom	28
	B. bez lukovice (ali je k. često odebljao)	29

28	F. plosnati; l. per. s ledne strane redovno sa zelenkastom prugom Ornithogalum str. 398	
	F. tanki, končasti Urginea str. 397	
29	Per. koturast, njegovi l. bijeli; gr. rahao Anthericum str. 392	
	Per. vrčast, njegovi l. s ledne strane sa zelenom ili smeđocrvenom žilom; gr. većinom gust Asphodelus str. 392	
30	Cvj. u ± dlakavoj metlici; velike b. sa širokim, ovalnim ili lancetastim l. Veratrum str. 391	
	Cvj. redovno u jednostavnom, golom gr.; l. sabljasto linealni Tofieldia str. 391	

Vrste

1. *Tofieldia* Huds. — baluška

Cvj. zelenkastožuti, u valjkasto produženom gr.; br. lancetaste, kraće od cvj.; brakteole trokrpaste. Vlažna mjesta. Čaškasta b.
calyculata (L.) Wahlenb.

2. *Veratrum* L. — čemerika

Grane metlice pustenaste; cvj. tamnocrveni; l. goli. Crna č.
nigrum L.

Grane metlice fino dlakave; cvj. izvana zelenkasti, iznutra bijeli;¹ l. odozdo fino dlakavi. Bijela č.
album L.²

3. *Colchicum* L. — mrazovac

- L. se razvijaju istovremeno sa cvj. (u proljeće); v. jedva dulji od pr. Mađžarski m.
hungaricum Jka.
L. se razvijaju nakon cvj. (cvj. u jesen, l. u proljeće)³; v. znatno dulji od pr. 2
- L. 15 – 35 cm dugi; l. per. 3 – 6 cm dugi 3
L. 4 – 17 cm dugi, žljebasti i amo-tamo previnuti; l. per. 2 – 4 cm dugi. Sredoz. podr. Kohov m.
kochii Parl.

¹ Kod subsp. *lobelianum* (Bernh.) Rchb. zeleni su i iznutra.

² Obuhvaća više oblika.

³ Ponekad se i kod *C. autumnale* razvijaju cvj. u proljeće, ali su tada zakržljali i zelenkaste boje.

- 3 L. per. eliptični; a. 8–12 mm, p. 30–60 mm dugi. Vlažne livade. Jesenski m. **autumnale** L.
L. per. duguljasti; a. 5–6 mm, p. 25 mm dugi. Visianijev m. **visianii** Parl.

4. *Asphodelus* L. — čepļez

- 1 Jednogod. zelen; k. tanak; l. poluokrugli, gotovo šuplji (cjevasti); st. šuplja. Sredoz. podr. Cjevasti č. **fistulosus** L.
Trajnice; k. gomoljasto odebljao; l. široko linealni, plosnati; st. ispu-
njena 2
- 2 Cvat nerazgranjen ili samo pri dnu vrlo malo razgranjen; l. per. bijeli, sa smeđom središnjom žilom; p. jajolik, 15 mm dug. Planin. pašnjaci. Bijeli č. **albus** Mill.
Cvat metličasto razgranjen; l. per. bijeli, sa crvenkastom žilom; p. 5–6 mm dug, gotovo okrugao. Sredoz. podr. Razgranjeni č. **microcarpus** Salzm. et Viv.

5. *Asphodeline* Rchb. — zlatoglavica

- Na st. sve do cvata gusto smješteni l.; l. usko linealni; br. duže od cvjetnih stapki. Sredoz. podr. Žuta z. **lutea** (L.) Rchb.
Gornji dio st. bez l.; l. končasti, na rubu oštri; br. malene, znatno kraće (izuzevši vrh) od cvjetnih stapki. Sredoz. podr. Liburnijska z. **liburnica** (Scop.) Rchb.

6. *Anthericum* L. — vesika

- Cvat je jednostavni gr; v. prema dolje svinut; p. jajolik, ušiljen. Suha mjesta. Nerazgranjena v. **liliago** L.
Cvat je metličasto razgranjen; v. ravan; p. okruglast, tup. Razgranjena v. **ramosum** L.

7. *Hemerocallis* L. — graničica

- L. do 15 mm široki; cvj. žuti, mirisavi, do 6 cm dugi. (*i kult.*) (H. lilioasphodelus) Žuta g. **flava** L.
L. do 30 mm široki; cvj. iznutra hrdavonarančasti, izvana crvenka-
stožuti, bez mirisa, do 10 cm dugi. Crvenožuta g. **fulva** L.

8. *Gagea* Salisb. — baloče

- 1 1 lukovica; 1 prizemni l. 2
2 ili 3 lukovice 3

- 2 Prizemni l. širok, linealno lancetast, plosnat; l. per. duguljasti. Šume. (G. sylvatica) Žuto b. **lutea** (L.) Ker. G.
Prizemni l. usko linealan, gotovo cjevast; l. per. lancetasti. Cjevasto b. **pusilla** (Schm.) R. S.
- 3 2 lukovice, zatvorene zajedničkom kožicom (tunica) 4
3 lukovice; srednja zatvorena u kožicu, 2 postrane manje i gole. Suha mjesta. Livadno b. **pratensis** (Pers.) Dum.
- 4 Jedan plosnati, prizemni l.; cvjetne stapke većinom gole. Šume. Malo b. **minima** (L.) Ker G.
Dva žljebasta prizemna l.; cvjetne stapke ± dlakave; ispod cvata 2 nasuprotna l. Suha mjesta. (G. arvensis) Vlasasto b. **villosa** (MB.) Duby

9. *Allium* L. — luk

- 1 3 unutarnja pr. proširena, na vrhu s 3 tanka šiljka; postrani šiljci končasti ili čekinjasti, a srednji nosi a. 2
Svi pr. jednostavni, bez šiljaka na vrhu 9
- 2 U cvatu se nalaze rasplodni pupovi (bulbili) 3
U cvatu nema rasplodnih pupova 4
- 3 L. plosnati, na rubu hrapavi; srednji šiljak na unutarnjim pr. kraći od f. Češnjakasti l. **scorodoprasum** L.
L. okrugli; srednji šiljak na unutarnjim pr. duži od f. Vinogradski l. **vineale** L.
- 4 Pr. dulji od per. te vire iz njega 5
Pr. zatvoreni u per.; cvat okruglast; cvj. tamnocrveni. Okruglasti l. **rotundum** L.
- 5 L. plosnati, hrptasti 6
L. poluokrugli, šuplji 7
- 6 L. široko linealni; cvj. crveni ili ružičasti, bradavičavo hrapavi. Sredoz. podr. Veliki l. **ampeloprasum** L.¹
L. duguljasto lancetasti; cvj. bijeli ili ružičasti, glatki. *Kult.* »Poriluk«. **porrum** L.
- 7 Vanjske cvjetne stapke 2–3 puta dulje, unutarnje više puta dulje od cvj. 8
Vanjske cvjetne stapke kraće od cvj. ili jednake duljine, unutarnje 2–3 puta dulje od cvj.; cvj. tamnocrveni. Glavasti l. **sphaerocephalon** L.

¹ Obuhvaća više oblika; kod var. *lussinense* Haračić imaju i vanjski pr. na vrhu 3 šiljka.

- 8 L. 1–2 mm široki; cvj. bijeli; 1 lukovica. Sredoz. podr. Biserasti l. **margaritaceum** S. S.
L. 2–5 mm široki; cvj. ružičasti ili crveni; uz lukovicu obično više manjih lukovica. Sredoz. podr. Dalmatinski l. **dalmaticum** A. Kern.
- 9 Ovojni l. (spatha) ne završava kljunom ili je kljun vrlo kratak, te ne nadvisuje ili vrlo malo nadvisuje cvat 10
Ovojni l. završava redovno dugim kljunom, te obično znatno nadvisuje cvat 27
- 10 L. žljebasti ili šuplji 11
L. plosnati 16
- 11 L. šuplji valjkasti 12
L. žljebasti, na rubu fino trepavičavi; pr. kraći od per.; cvj. blijedo-ružičasti. Mošusni l. **moschatum** L.
- 12 St. i l. trbušasto naduti; cvat okrugao; cvj. bijeli 13
St. i l. nisu trbušasto naduti 14
- 13 St. u sredini trbušasto naduta; pr. bez zubića. *Kult.* Naduti l. **fistulosum** L.
St. u donjem dijelu naduta; 3 unutarnja pr. pri dnu s obje strane s 1 zubićem. *Kult.* Obični l. **cepa** L.
- 14 Niske (st. 3–25 cm visoka), halofilne b. morskih obala; svi l. (2–4) prizemni; ovojni l. podjednake duljine kao i cvat. Endem kvarnerskih otoka. Horvatov l. **horvatii** Lovrić
B. kontinentalnih (viših) predjela 15
- 15 St. niska, samo pri dnu s l.; l. potpuno okrugli; cvj. svijetloružičasti. (*i kult. i podivlj.*) »Vlasac«. **schoenoprasum** L.
St. viša, govoto do polovine s l.; l. djelomično poluokrugli; cvj. svijetlocrveni. Vlažne livade planin. podr. Sibirski l. **sibiricum** L.
- 16 L. široki, s jasno razvijenom peteljkom 17
L. linealni ili linealno lancetasti, bez peteljke 18
- 17 2 l., s dugom peteljkom; cvat plosnat; pr. dvostruko kraći od bijeloga per.; b. cvate u proljeće te intenzivno miriše na češnjak. Vlažne šume. »Crijemuž«. **ursinum** L.
Više l., s kratkom peteljkom; cvat okruglast; pr. duži od zelenkastobiljelog per.; b. cvate ljeti. Planin. podr. Planinski l. **victoralis** L.
- 18 St. niska (svega par cm visoka) ili podzemna; l. na rubu trepavičavi; cvj. bijeli; b. cvate zimi. Sredoz. podr. Patuljasti l. **chamaemoly** L.
St. visoka 19

- 19 Pr. dulji od per. te vire iz njega, ili jednako dugi kao i per. 20
Pr. kraći od per. 23
- 20 Cvj. ružičasti ili crveni 21
Cvj. žučkastobijeli ili bijeli; st. okrugla; l. odozdo hrptasti. Gorski l. **ochroleucum** W. K.
- 21 Više lukovica; st. bar u gornjem dijelu bridasta; cvjetne stapke dulje od ovojnog l.; cvj. ružičasti 22
1 lukovica; st. okrugla; cvjetne stapke jednako duge kao i ovojni l.; cvj. crveni. Mirisavi l. **suaveolens** Jacq.
- 22 L. nemaju odozdo hrbat; cvat okruglast; pr. gotovo za polovinu dulji od per. Brdski l. **montanum** Schm.
L. odozdo s hrptasto izbočenom središnjom žilom; cvat ± plosnat; pr. jednako dugi kao i per. Bridasti l. **angulosum** L.
- 23 L. većinom na rubu trepavičavi; cvat rahao; per. bijele boje. Sredoz. podr. Trepavičavi l. **subhirsutum** L.
L. nisu na rubu trepavičavi 24
- 24 U svakom pretincu pl. po 2 sjem. zametka 25
U svakom pretincu pl. 3–10 sjem. zametaka 26
- 25 Cvj. bijeli, veliki; l. 10–15 mm široki. Napuljski l. **neapolitanum** Cyr.
Cvj. ružičasti; l. 4–8 mm široki. Ružičasti l. **roseum** L.
- 26 Pr. kraći od per.; cvj. bijeli ili svijetlocrvenkasti. Sredoz. podr. Crni l. **nigrum** L.
Pr. otprilike jednako dugi kao i per.; cvj. tamnocrveni. Grimizni l. **atropurpureum** W. K.
- 27 L. plosnati (ili samo odozdo donekle žljebasti), 4–8 mm široki; unutarnji pr. s obje strane s tupim zubićem. *Kult.* »Češnjak«. **sativum** L.¹
L. žljebasti ili okrugli (malokad plosnati, ali su tada najviše 3 do 4 mm široki); unutarnji pr. bez zubića 28
- 28 Pr. znatno nadvisuju per. 29
Pr. kraći od per. ili jednako dugi kao i per. 32
- 29 U cvatu nema rasplodnih pupova 30
Cvat s raspl. pupovima; cvj. crveni. Hrptasti l. **carinatum** L.

¹ Kod var. *ophioscorodon* (Lk.) Döll. l. su potpuno plosnati, a rasplodni pupovi okruglasto jajoliki.

- 30 Cvat gust, okruglast; cvjetne stapke ravne, podjednake. Pretplanin. i planin. podr. Kamenjarski l. **saxatile** M. B.¹
Cvat rahao; cvjetne stapke često savijene, nejednake 31
- 31 Cvj. crveni; l. plosnati, 2 mm široki, na rubu trepavičavi. Lijepi l. **pulchellum** Don.
Cvj. žučkasti; l. poluokrugli, žljebasti, 1 – 1,5 mm široki, bez trepavica. Žuti l. **flavum** L.
- 32 U cvatu nema rasplodnih pupova 33
Cvat s rasplodnim pupovima; l. per. zelenkasti ili smeđocrvenkasti, s ledne strane sa zelenkastom ili tamnocrvenom prugom. Zeljasti l. **oleraceum** L.
- 33 L. per. ušiljeni, većinom svijetlocrveni; l. linealni, poluokrugli, žljebasti. Nježnocvjetni l. **tenuiflorum** Ten.
L. per. tupo zaobljeni ili odrezani, ponekad naglo suženi u kratak šiljak 34
- 34 L. per. crveni ili zelenkastosmeđi 35
L. per. mliječno bijeli, sa zelenkastom ili crvenkastom središnjom žilom; l. pri dnu šuplji; pr. vrlo malo nadvisuju per. Kopolerov l. **coppoleri** Tin.
- 35 L. plosnati, s ledne strane hrptasti; l. per. zelenkasti, prema vrhu smeđi. Zelenkastosmeđi l. **fuscum** W. K.
L. poluokrugli, žljebasti; l. per. crveni. Metličasti l. **paniculatum** L.

10. *Lilium* L. — ljljan

- 1 Cvj. uspravni ili strše; l. per. samo na vrhu natrag svinuti, živahno narančaste boje,² smeđe iscrtkani. Lukovičavi lj. **bulbiferum** L.
Cvj. viseći; l. per. čitavi (od dna) svinuti 2
- 2 L. izmjenični; cvj. pojedinačni, malokad u grozdastom cvatu, narančastocrveni ili žuti sa smeđocrvenim pjegama. Livade planin. i pretplanin. područja. Kranjski lj. **carnolicum** Bernh.
L. u sredini st. u pršljenima; cvj. u rahlom gr., ljubičastocrveni, s unutarnje strane s tamnijim pjegama. »Zlatan«. **martagon** L.³

¹ Subsp. *saxatile* ima ružičastobijele cvj., a subsp. *tergestinum* žučkastobijele.

² Kao ukrasna b. uzgaja se *L. candidum* L., s bijelim, mirisavim cvj.

³ Kod var. *albiflorum* Vuk. cvj. su bijeli, a kod var. *cattaniae* Vis. (krško područje) crnocrveni.

11. *Fritillaria* L. — kockavica

- 1 Na vrhu st. čuperak l., ispod njega više cvj.; l. per. žučkastosmeđi, s crvenim žilama. *Kult.* Carska k. **imperialis** L.
Na vrhu st. nema čuperka l.; st. većinom s 1 cvj. 2
- 2 Medonosna jamica pri dnu l. per. produljeno linealna; l. per. tamnocrveni, kockasto išarani; p. okrugao. Prava k. **meleagris** L.
Medonosna jamica duguljasta ili jajolika 3
- 3 Medonosna jamica malena, jajolika; p. jajolik, na dršku; f. dva puta dulji od a. Livade. (F. montana) Nježna k. **tenella** M. B.
Medonosna jamica velika, duguljasta; p. kijačast. Planin. livade. Vitka k. **gracilis** (Ebl.) A. et G.

12. *Tulipa* L. — tulipan

- Pr. goli, tamnoljubičasti; 3 – 5 duguljastokopljastih, na rubu ± valovitih listova; l. per. žarko crveni, iznutra na bazi s crnom pjegom koja ima uski, žuti rub. Sredoz. podr. (*i kult.*) Rani t. **praecox** Ten.
Pr. pri dnu dlakavi¹, sa žutim a.; najčešće 3 linealnolancetasta l.; l. per. iznutra žuti, bez crne pjege, izvana žuti ili zelenkasto odnosno crvenkasto nahukani. (*i kult.*) Divlji t. **sylvestris** L.

13. *Erythronium* L. — pasji zub

- Cvj. viseći, pojedinačni; l. per. slobodni, crveno ljubičasti (iznimno bijeli); l. duguljasto-eliptični, s dugom peteljkom, redovno s bijelim pjegama. Šume. Crveni p. z. **dens-canis** L.

14. *Lloydia* Salisb. — lojdija

- Prizemni l. linealni, oni na st. linealno lancetasti, mnogo kraći; cvj. bijeli, uspravni, Planin. pašnjaci, pukotine stijena i točila. Kasna l. **serotina** (L.) Rchb.

15. *Urginea* Steinh. — morski luk

- Lukovica velika (10 – 15 cm u promjeru); l. se razvijaju nakon cvj.; cvj. u gustom gr., bijeli, zelenkasto ili crveno isprugani. Kamenita mjesta uz more. Sredoz. podr. (*Scilla* m.) »Morski luk«. **maritima** (L.) Bak.

16. *Scilla* L. — procjepak

- 1 Cvj. se razvijaju u proljeće. nakon l. 2
Cvj. se razvijaju u jesen, l. nakon njih; cvj. crvenkastoljubičasti; l. usko linealni, gotovo žljebasti; cvjetne stapke bez br. Sredoz. podr. Jesenski p. **autumnalis** L.

¹ Kod često uzgajane vrste *T. gesneriana* L. pr. su goli.

- 2 Cvat produljen, sadrži mnogo (15 – 100) cvj. 3
Cvat sadrži svega nekoliko (1 – 8) cvj. 4
- 3 10 – 12 l.; l. široki 15 – 30 mm, na rubu trepavičavi. Sredoz. podr. Zumbulski p. **hyacinthoides** L.
3 – 6 l.; l. široki 4 – 8 mm. Livade. Livadni p. **pratensis** L.
- 4 Redovno 2 (malokad 3 do 5) l.; st. okrugla; cvjetne stapke većinom bez br., donje dulje od cvj. Dvolisni p. **bifolia** L.
2 do 7 l.; st. nije okrugla nego plosnata ili bridasta; cvjetne stapke s malenim, ljuskavim br., kraće od cvj. 5
- 5 St. sploštena; 2 do 4 l.; cvj. zvonoliki. *Kult. i podivlj.* Sibirski p. **siberica** Haw.
St. bridasta; 4 do 7 l.; cvj. zvjezdasto rastvoreni. *Kult. i podivlj.* Lijepi p. **amoena** L.

17. *Ornithogalum* L. — ptičje mlijeko

- 1 F. prošireni (korolinični), unutrašnji na vrhu s 3 zupca od kojih srednji nosi a.; gr. jajolik, od 3 do 12 cvj.; cvj. isprva uspravni, kasnije vise. Kimajuće p. m. **nutans** L.
F. nemaju na vrhu 3 zupca 2
- 2 Cvat je gronja; donje cvjetne stapke redovno znatno dulje od gornjih 3
Cvat je produljeni grozd od mnogo cvj. (20 – 50); sve cvjetne stapke otprilike iste duljine 7
- 3 L. na rubu fino trepavičavi, za vrijeme cvatnje često već uvenuli; l. per. tupi, bijeli, s ledne strane sa širokom zelenom prugom. Kitnjasto p. m. **comosum** L.
L. bez trepavica, za vrijeme cvatnje zeleni 4
- 4 Stapke koje nose p. ± strše te nisu pri dnu naglo prema dolje svinute 5
Stapke koje nose p. pri dnu naglo prema dolje svinute, a p. stoji na vršku stapke uspravno 6
- 5 1 lukovica; 5 – 6 žljebastih, usko linealnih l.; cvjetne stapke uglavnom uspravne. (O. tenuifolium) Tankolisno p. m. **gussonei** Ten.
Uz lukovicu više malih lukovica; 6 do 9 linealnih l. s bijelom središnjom prugom; cvjetne stapke strše. Štitasto p. m. **umbellatum** L.
- 6 Uz lukovicu brojne malene lukovice koje nisu obavijene zajedničkom kožicom; st. dobro razvijena (do 15 cm visoka); l. per. široko eliptični. Slomljeno p. m. **refractum** Willd.
Redovno samo 1 lukovica; nadzemna st. vrlo niska (najviše 2 cm visoka); l. per. duguljasto lancetasti. Sredoz. podr. Patuljasto p. m. **exscapum** Ten.

- 7 L. per. bijeli ili zelenkasti 8
L. per. sumporasto žuti, s ledne strane sa zelenkastožutom prugom; l. lancetasto linealni; p. jajolik, šiljast. (O. pyrenaicum) Žučkasto p. m. **flavescens** Lam.
- 8 L. per. kijačasto duguljasti, 10 – 12 mm dugi, bijeli, s ledne strane sa zelenom prugom; p. jajolik 9
L. per. produljeno linealni, 7 – 8 mm dugi, zelenkastobijeli; p. okrugao. Livade. Okrugloplodno p. m. **sphaerocarpum** A. Kern.
- 9 Gr. rahao; cvjetne stapke dvostruko dulje od br., uspravne. Piramidarno p. m. **pyramidale** L.
Gr. zbijen; cvjetne stapke jedva dulje od br., strše. Narbonsko p. m. **narbonense** L.

18. *Hyacinthus* L. — zumbul

U grozdastom cvatu mnogo cvj.; vršci l. per. kraći od cijevi per.; cvj. modri, ružičasti ili bijeli. (*kult.*) Istočnjački z. **orientalis** L.

19. *Hyacinthella* Schur. — zumbulčić

L. na rubu hrapavi; u cvatu 3 – 20 cvj.; vršci per. neznatno kraći od cijevi per. Sredoz. podr. Dalmatinski z. **dalmatica** (Bak.) Hay.

20. *Bellevalia* Lap. — carevak

Cvj. 8 – 10 mm dugi, bijeli ili svijetlomodri; vršci per. produljeni, gotovo jednako dugi kao i cijev per. Sredoz. podr. (*Hyacinthus* r.) Rimski c. **romana** (L.) Rchb.
Cvj. 5 – 8 mm dugi, modri; vršci per. trokutastojajoliki, tri puta kraći od cijevi per. Sredoz. podr. Dvojbeni c. **dubia** (Guss.) Rchb.

21. *Muscari* Mill. — presličica (inkl. *Leopoldia*)

- 1 Gr. ± produljen, rahao, na vrhu redovno s više sterilnih cvj. . . . 2
Gr. gust, kratak, jajolik 3
- 2 Per. sterilnih cvj. 2 puta dulji nego što je širok; l. široko linealni; fertilni cvj. crvenosmeđi. (*Leopoldia* t.) Cjevastocvjetna p. **tubiflorum** Stev.
Per. sterilnih cvj. zvonolik ili okruglast, uglavnom jednake duljine i širine; sterilni cvj. na vrlo dugim stapkama; l. 10 – 28 mm široki. (*Leopoldia* c.) Kitnjasta p. **comosum** (L.) Mill.

- 3 Cvj. se razvijaju u proljeće 4
Cvj. se razvijaju u jesen; l. linealno žljebasti, kraći od st.; fertilni cvj. maleni (3 mm dugi), blijedomodri, s natrag svinutim zupcima per.; sterilnih cvj. ima vrlo malo. Sredoz. podr. Sitnocvjetna p.

parviflorum Desf.

- 4 Per. okruglast, jedva dulji nego što je širok; l. se prema vrhu postupno proširuju; sterilni cvj. uspravni. Brdske i pretplanin. livade. Mala p.

botryoides (L.) Mill.

Per. znatno dulji nego što je širok; l. usko linealni, žljebastoizbrazdani; fertilni cvj. tamnomodri, s bijelim rubom, mirisavi. (M. atlanticum) Razgranjena p.

racemosum (L.) Mill.

22. *Asparagus* L. — šparoga

- 1 St. zeljasta; boba crvena 2
St. drvenasta; boba crna; filokladiji linealni, tvrdi. Sredoz. podr. Oštro-lisna š.

acutifolius L.

- 2 Filokladiji kao vlas tanki; cijev per. 1 mm duga; a. okruglaste. Tanko-lisna š.

tenuifolius Lam.

Filokladiji bodljasto kruti; cijev per. oko 3 mm duga; a. duguljaste 3

- 3 St. i filokladiji glatki; a. jednako duge kao i f. (*i kult.*) Ljekovita š.

officinalis L.

St. i filokladiji oštri; a. za polovicu kraće od f. Uz more. Primorska š.

maritimus (L.) Mill.

23. *Ruscus* L. — veprina

Filokladiji jajoliki, kruti, na vrhu šiljasto bodljasti; 1 do 2 cvj., ispod njih maleni kožičasti l. Šume sredoz. podr. Bodljikava v.

aculeatus L.

Filokladiji duguljasto lancetasti, mekani, na vrhu ušiljeni; 3 do 5 cvj., ispod njih duguljasti, zeleni l. Termofilne šume. Mekolisna v.

hypoglossum L.

24. *Maianthemum* Web. — pocjep

St. u gornjem dijelu s 2 l.; l. na peteljci, srcoliki; cvj. maleni, bijeli; boba crvena. Šume. Dvolisni p.

bifolium (L.) Schm.

25. *Streptopus* Rich. — čepnjak

L. srcoliki, pri dnu obuhvaćaju st.; cvj. viseći, zelenkastobijeli; boba crvena. Pretplanin. šume. Obuhvatni č.

amplexifolius (L.) DC.

26. *Polygonatum* Adans. — Salamunov pečat

- 1 L. izmjenični, eliptični ili jajoliki; boba crnomodra 2
L. u pršljenima, linealno lancetasti; st. uspravna, bridasta; boba crvena. Pretplanin. šume. Pršljenasti S. p.

verticillatum (L.) All.

- 2 Cvjetne stapke gole; l. sjedeći, napola obuhvaćaju st. 3
Cvjetne stapke mekano dlakave; l. na kratkoj peteljci, eliptični, ušiljeni; st. bridasta. Širokolisni S. p.

latifolium (Jacq.) Desf.

- 3 Na stapkama po 1 ili 2 cvj.; st. bridasta; f. goli. (P. odoratum) Ljekoviti S. p.

officinale All.

Na stapkama po 2–5 cvj.; st. okrugla; f. dlakavi. Mnogocvjetni S. p.

multiflorum (L.) All.

27. *Convallaria* L. — đurđica

L. duguljasto eliptični, ušiljeni; cvj. viseći, bijeli, mirisavi; boba crvena. (*i kult.*) »Đurđica«.

majalis L.

28. *Paris* L. — petrov križ

L. (redovno po 4) u pršljenu pri vrhu st., s mrežastom nervaturom, široko eliptični, šiljasti; samo jedan zelenkasti cvj. na dugoj stapci; boba crnomodra. Šume. Četverolisni p. k.

quadrifolia L.

29. *Smilax* L. — tetivika

Boba crvena; st. bodljasta; l. srcoliko trokutasti ili kopljasti, na rubu bodljikavi. Sredoz. podr. Crvena t.

aspera L.

Boba crna; st. i srcoliko produljeni l. s vrlo malo bodlja. Sredoz. podr. Crna t.

nigra Willd.

Porodica: *Amaryllidaceae*

Trajnice, većinom s lukovicom, malokad s podankom. Cvj. ž, višesimetrični; o. korolinično, od 2 kruga s po 3 l.; 6 pr.; pl. 1, podrasla, 3-gradna; p. najčešće tobolac.

Rodovi

- 1 Cvj. u grozdastom cvatu, žučkasti, vrlo veliki; l. debeli, mesnati, modrozeleni, na rubu bodljasti
Agave str. 403
Cvj. pojedinačni ili u št.; l. nisu bodljasti; b. s lukovicom 2
- 2 Pri dnu per. krunica (»paracorolla«) 3
U per. nema krunice 4

- 3 Per. vrčastog oblika; krunica rascijepana na zubiće; pr. prirasli na krunici
Pancratium str. 403
Per. u donjem dijelu cjevast, u gornjem tanjurasto proširen; krunica nije rascijepana; pr. prirasli za cijev per.
Narcissus str. 402
- 4 Cvj. uspravni; l. per. žuti, pri dnu srasli
Sternbergia str. 402
Cvj. viseći; l. per. bijeli, slobodni 5
- 5 L. per. podjednaki (jednake duljine)
Leucojum str. 402
3 vanjska l. per. dulji od unutarnjih i različiti od njih
Galanthus str. 402

Vrste

1. Leucojum L. — drijemovac

St. s 1 (malokad 2) cvj.; l. per. bijeli, na vršcima sa žutozelenom pjegom; b. cvate u rano proljeće. Livade, šume. Proletni d.

vernum L.

St. s 2 do 8 cvj., na stapkama različite duljine; l. per. bijeli, na vršcima sa zelenom pjegom; b. cvate u kasno proljeće (travanj, svibanj). Vlažna mjesta. Ljetni d.

aestivum L.

2. Galanthus L. — visibaba

Unutarnji l. per. na vrhu zelenkasti; l. linealni; st. s 1 visećim cvj. »Visibaba«.

nivalis L.

3. Sternbergia W. K. — lužarka

Cijev per. vrlo kratka (znatno kraća od vršaka l. per.); cvj. žuti. Sredoz. podr. Žuta l.

lutea (L.) Ker-G.

Cijev per. dugačka (uglavnom jednake duljine kao i vršci per.); cvj. svijetložuti. Dugocvjetna l.

colchiciflora W. K.

4. Narcissus L. — sunovrat

- 1 Krunica otprilike jednake duljine kao i vršci per.; cvj. žuti; l. žljebasti. (i. kult. i podivlj.) Žuti s.
pseudonarcissus L.
Krunica bar 2 puta kraća od vršaka per. 2
- 2 St. s više (3 do 12) malenih cvj.; l. žljebasti, modrozeleni; per. bijel, krunica žuta. Sredoz. podr. Višecvjetni s.
tazetta L.¹
St. s 1–2 (malokad 3) cvj.; krunica na rubu crvena 3

¹ Obuhvaća više oblika.

- 3 Krunica tanjurasta, plosnata; vršci per. se rubovima preklapaju; pr. nejednake duljine. (Kult. i podivlj.) Bijeli s.
poëticus L.
Krunica uspravna, izbočena; vršci per. se rubovima redovno ne preklapaju; pr. uglavnom jednake duljine. Planin. i pretplanin. livade. Zvezdastocvjetni s.
radiiflorus Salisb.

5. Pancratium L. — žilj

L. linealni, 2 cm široki; cvj. u št. od 3 do 10 cvj., pri dnu s 2 br.; vršci per. bijeli, cijev zelenkasta. Uz more. Primorski ž.

maritimum L.

6. Agave L. — agava

St. s cvj. visoka, razgranjena; l. završavaju snažnom bodljom; b. cvate samo jednom. Kult. i podivlj. Američka a.

americana L.

Porodica: Iridaceae

Trajnice s podankom ili gomoljem (koji često sliči lukovici). L. cjeloviti, cjelovitog ruba. Cvj. ♂, višesimetrični ili jednosimetrični; per. koroliničan, od 2 kruga s po 3 l.; pr. 3; pl. 1, podrasla, 3-gradna, iznimno jedno-gradna, često s razdijeljenim, koroliničnim stg.; p. je mnogosjemni tobolac.

Rodovi

- 1 Cvj. jednosimetrični, gotovo dvousnati, u jednostranim cvatovima
Gладиолус str. 406
Cvj. višesimetrični 2
- 2 B. bez nadzemne st.; cvj. gotovo prizemni, s vrlo produljenom cijevi per.; b. s gomoljem
Crocus str. 404
B. s razvijenom nadzemnom st. (iako često vrlo kratkom) 3
- 3 Stg. korolinična; 3 vanjska l. per. prema natrag svinuta, 3 unutarnja uspravna 4
Stg. nije korolinična; l. per. jednaki
Romulea str. 404
- 4 Pl. 1-gradna; prizemni l. 4-bridni, na vrhu s bodljastim šiljkom
Hermodactylus str. 404
Pl. 3-gradna; prizemni l. plosnati, sabljasti ili srpasti
Iris str. 405

1. **Crocus l.**¹ — podlesak, šafran
- 1 Na donjoj strani gomolja nalaze se ostaci vanjske kožice (tunica) gomolja; l. per. bijeli, izvana s 3 tamnoljubičaste uzdužne pruge; l. goli. (*C. lineatus*) Prugasti p. **biflorus** Mill.
Na donjoj strani gomolja nema ostataka kožice 2
- 2 Ždrijelo per. ± žuto 3
Ždrijelo per. ljubičasto ili bijelo (nikad žuto) 4
- 3 Vršci vanjskih l. per. izvana s 3 uzdužne tamnoljubičaste pruge, jajolikog oblika, šiljasti. (*C. variegatus*) Išarani p. **reticulatus** Stev.
Vršci vanjskih l. per. bez jasno izraženih pruga, duguljasti, ± tupi, ljubičasti. Planin. livade. Dalmatinski p. **dalmaticus** Vis.
- 4 Ždrijelo per. golo, bez dlačica 5
Ždrijelo per. dlakavo 6
- 5 Cijev per. otprilike 8 cm duga; vršci per. modri, ždrijelo bijelo. Tomasinijev p. **tommasinianus** Herb.
Cijev per. do 12 cm duga; vršci per. ljubičasti (malokad bijeli ili ljubičasto isprugani), ždrijelo iste boje. Hojfelov p. **heuffelianus** Herbert
- 6 Stg. nadvisuju a.;² l. linealni, goli. Livade. (*C. vernus*) Proljetni p. **neapolitanus** (Ker-Gawl.) Mord. et Lois.
Stg. ne nadvisuju a.; per. bijel, često s ljubičastom cijevi; l. per. tupo zaobljeni: Bijeli p. **albiflorus** Kit.
2. **Romulea** Maratti — dugovača (*Trichonema* Ker.)
Stg. sve do baze rascijepane; pr. kraći od t.; cvj. ljubičasti, sa žutim ždrijelom; b. cvate u rano proljeće. Sredoz. podr. Proljetna d. **bulbocodium** (L.) Seb. et M.
3. **Hermodactylus** Mill. — gomoljasta perunika
Prizemni l. znatno nadvisuju st. koja nosi 1 cvj.; per. žučkastozelen, a plojka vanjskih l. smeđoljubičasta. Sredoz. podr. »Gomoljasta perunika«. **tuberosus** (L.) Salisb.

¹ Ponegdje se uzgaja *C. sativus* L. (»šafra«) stg. kojeg su jednako duge kao i vršci per., a cvj. ljubičasti i pojavljuju se u jesen.

² Treba promatrati potpuno razvijene cvj.!

4. **Iris** L. — perunika

- 1 3 vanjska l. per. iznutra s uzdužnom prugom dlačica 2
Vanjski l. per. bez uzdužne pruge dlačica 8
- 2 St. niska, s 1 (malokad 2) cvj.; ovojni l. cvj. s ledne strane zaobljeni; cvj. ljubičasti ili svijetložuti. Suha mjesta (*i kult.*) Patuljasta p. **pumila** L.
St. većinom razgranjena, s 2 ili više cvj. 3
- 3 Vanjski l. per. nemaju ljubičastosmeđih žilica, a unutarnji nisu žute boje 4
Vanjski l. per. žučkastobijeli, s ljubičastosmeđim žilicama, unutarnji žuti. Šarena p. **variegata** L.
- 4 Ovojni l. cvj. za vrijeme cvatnje bar pri dnu zeleni 5
Ovojni l. cvj. već za vrijeme cvatnje potpuno suhi 7
- 5 Per. bijel ili modrikasto nahukan; ovojni l. cvj. samo na rubu kožičasti (suhi). (*i kult.*) Firentinska p. **florentina** L.
Per. ljubičast; ovojni l. cvj. pri dnu zeleni, u gornjem dijelu suhi (kožičasti) 6
- 6 Br. u doba cvatnje nenadute, produljene; vanjski l. per. tamnoljubičasti; dlake na l. per. do vrha žute; a. jednako duge kao i f. (*i kult.*) Germanska p. **germanica** L.
Br. u doba cvatnje izrazito nadute, okruglaste; vanjski l. per. modroljubičasti, pri dnu žučkasti ili bijeli; dlake na l. per. žutonarančaste, prema vrhu svijetlomodne ili bijele; f. duži od a. Hrvatska p. **croatica** I. et M. Horvat
- 7 St. većinom niska (do 40 cm visoka), s 3–5 cvj.; l. 12–22 mm široki, s istaknutim žilama; cvj. ljubičastomodri; s. malene, jajolike. Sredoz. podr. Ilirska p. **illyrica** Tomm.
St. viša (do 60 cm visoka), često razgranjena; l. 20 do 40 mm široki, gotovo mesnati; cvj. svijetlomodri; s. velike, bridaste. Sredoz. podr. (*i kult.*) Blijeda p. **pallida** Lam.
- 8 Cvj. žuti, s tamnim žilicama, na dugim stapkama; cijev per. vrlo kratka. Vlažna mjesta, uz obale i sl. Žuta p. **pseudacorus** L.
Cvj. ljubičasti 9
- 9 St. okrugla, cjevasto šuplja, visoka do 1 m; l. 2–5 mm široki; per. gotovo bez cijevi; plojke vanjskih l. per. postupno sužene u klinac (unguis). Vlažne livade. Sibirska p. **sibirica** L.
St. sploštena, do 25 cm visoka; l. 5 do 10 (15) mm široki; cijev per. 3 do 5 mm duga; plojke vanjskih l. per. naglo sužene u klinac; b. ugodna mirisa. Šume. Uskolisna p. **graminea** L.

5. *Gladiolus* L. — mačić, gladiola

- 1 A. dulje od f.; s. nisu okrijlene; cvj. tamnocrveni; p. je okrugao tobolac. Sredoz. podr. (*G. italicus*) Talijanski m. **segetum** Ker-Gawl.
A. jednako duge ili kraće od f.; s. okrijlene 2
- 2 Vlanca vanjske kože (tunica) gomolja odebljala, mrežasto isprepletana; tobolac na vrhu zaobljen. Livade na vapnenačkoj podlozi. Močvarni m. **paluster** Gaud.
Vlanca vanjske kože paralelna; tobolac na vrhu uleknut 3
- 3 Vlanca vanjske kože gomolja otvrdnula; klinac (*unguis*) l. per. hrdastosmed; cvj. veliki (do 5 cm); bridovi u gornjem dijelu tobolca tupo hrptasti. (*i kult.*) Obični m. **communis** L.
Vlanca vanjske kože gomolja mekana; bridovi tobolca posvuda zaobljeni 4
- 4 L. ušiljeni; cvat rahao; stg. pri dnu sužene, u gornjem dijelu naglo pločasto proširene, na rubu trepavičavo bradavičave. Ilirski m. **illyricus** Koch
Najdonji l. većinom tup; cvat gust; stg. se od baze do vrha postupno proširuju. Vlažna mjesta. Crepasti m. **imbricatus** L.

Porodica: **Dioscoreaceae**

Zeljaste b., često penjačice. L. izmjenični, s mrežastom nervaturom. Cvj. oo u gr. ili kl.; per. zelenkast, s kratkom cijevi; 6 ili 3 pr.; pl. l, podrasla, 3-gradna; v. razdijeljen na 3 dijela; stg. 3, često rascijepane; p. je tobolac ili boba.

Rod

P. je crvena boba; l. duboko srcoliki, dulji nego što su široki **Tamus** str. 406

Vrsta

1. **Tamus** L. — bljušt

L. duboko srcoliki; cvj. skupljeni u rahle gr. koji se nalaze u pazušcima l. Obični b. **communis** L.

Porodica: **Juncaceae**

Trajnice, malokad jednogod. zeleni. L. cjeloviti, ponekad ih nema. Cvj. ♂, višesimetrični, u račvastim cvatovima; l. per. (6) slobodni, kožičasti, većinom zelenkasti ili smeđi; 6 pr. (malokad 3); pl. nadrasla, 1 – 3-gradna, s 3 končasto produljene stg.; p. je tobolac.

Rodovi

L. redovno goli; pl. ± 3-gradna; p. s mnogo s. **Juncus** str. 407
L. plosnati, većinom na rubu ili bar pri dnu trepavičavi; pl. 1-gradna; p. redovno s 3 s. **Luzula** str. 409

Vrste

1. **Juncus** L. — sit

- 1 Jednogod. b. 2
Trajnice 5
- 2 Cvj. raspoređeni u rahle, račvaste cvatove (*anthela*); 6 pr. 3
Cvj. u gl. koje opet mogu sačinjavati račvast cvat; 3 pr. (malokad 6) 4
- 3 St. s više l.; l. bez ušaka; tobolac duguljast; per. većinom zelenkast. Žablji s. **bufonius** L.¹
St. s 1 – 2 l.; l. pri dnu s 2 kratke uške; tobolac okruglast; per. smeđ. Pješčarski s. **tenageja** Ehrh.
- 4 St. uspravna (do 8 cm visoka); svi l. prizemni, bez ušaka; tobolac jajoliko trobridast. Glavičasti s. **capitatus** Weig.
St. niska, vrlo tanka, s nekoliko prizemnih l. koji pri dnu imaju uške; tobolac duguljast. Sredoz. podr. (*J. mutabilis*) Patuljasti s. **pygmaeus** Rich.
- 5 Cvat izrazito terminalan, katkada ga nadvisuju br. koje nisu nikada okrugle 6
Cvat prividno postran, nadvisuje ga okrugla, uspravna br. koja nalikuje na st. 15
- 6 3 pr.; l. tanki, gotovo bodljasti; br. većinom kraća od cvj. (*J. supinus*) Tratinski s. **bulbosus** L.
6 pr. 7
- 7 L. člankoviti, iznutra pregrađeni 8
L. niti člankoviti niti iznutra pregrađeni 11
- 8 L. per. tupo zaobljeni ili zaobljeni i s kratkim šiljkom, svi jednake duljine 9
Bar vanjski l. per. dugačko ušiljeni 10

¹ Kod var. *congestus* Wahlenb. (sredoz. podr.) nalaze se po 2 do 3 cvj. u čuperku!

- 9 Grane cvata strše; tobolac 3-gradan, svijetlosmeđ; per. žučkast ili svijetlosmeđ. (*J. obtusiflorus*) Tupocvjetni s. **subnodulosus** Schrk.
Grane cvata uspravne; tobolac 1-gradan; per. tamnosmeđ ili crvenosmeđ; vanjski l. per. bez jasno razvijenog šiljka. Dvosjekli s. **anceps** Leharpe
- 10 L. per. jednake duljine, vanjski šiljasti, unutarnji često tupi; p. s kratkim šiljkom. Člankoviti s. **articulatus** L.
Unutrašnji l. per. dulji, na vrhu previnuti, svi ušiljenobodljasti; p. s kratkim kljunom. Šiljastocvjetni s. **acutiflorus** Ehrh.
- 11 Račvast cvat sadrži mnogo cvj. 12
Račvast cvat s 1–5 cvj. ili su cvj. u gl.; planinske b. 14
- 12 Podanak uspravan; st. samo pri dnu s l., svinuta, okrugla; l. per. 5 mm dugi, ušiljeni, žučkasto zeleni. (*Adv.*) Nježni s. **tenuis** Willd.
Podanak vodoravan; čitava st. s l., uspravna; l. per. 3 mm dugi, tupi, smeđi 13
- 13 St. sploštena; l. per. i v. za polovinu kraći od p. koji je gotovo okrugao. Zbijeni s. **compressus** Jacq.
St. gotovo okrugla; l. per. i v. gotovo iste duljine kao i p. koji je duguljasto jajolik. Slanišni s. **gerardii** Lois.
- 14 Na st. 2–3 (osim br.) dugačka, međusobno razmaknuta l.; p. dulji od l. per. Pukotine vapnenačkih stijena. Jednocvjetni s. **monanthos** Jacq.
Na st. (gornjem dijelu) 1 dugi l. (osim br.); p. jednako dug kao i l. per. Trocjepi s. **trifidus** L.
- 15 Cvj. pojedinačni, ispod svakog po 2 l. 16
Cvj. u gl. (po 2–4), sa zajedničkim br.; velike b. morskih obala s okruglim, bodljastim l. 20
- 16 Br. jednake duljine ili dulja od st. (pa izgleda kao da se cvat nalazi na sredini st.); per. svijetlosmeđ ili zelenkast; p. gotovo okrugao, maslinastosmeđ. Končasti s. **filiformis** L.
Br. kraća od st. (pa izgleda kao da se cvat nalazi u gornjem dijelu st.) 17
- 17 6 pr. (malokad 3); l. pri dnu st. svjetlucavi 18
3 pr.; l. pri dnu st. tamni, bez sjaja 19
- 18 Cvat u doba dozrijevanja p. stegnut; st. 1–2 mm debela; l. per. zelenkasti ili smeđi, prilegli na p.; p. smeđ, sjajan. Modrozeleni s. **glaucus** Ehrh.
Cvat uvijek raširen; st. 2–4 mm debela; l. per. žuti (kao slama), strše; p. pod kraj crn, sjajan. (*J. paniculatus*) Metličasti s. **longicornis** Bast.

- 19 St. sivozelena, izbrazdana, bez sjaja; cvat gust; l. per. hrdavosmeđi, često sa žutom središnjom prugom; ostatak t. (v.) na jednoj izbočini p. Sivozeleni s. **conglomeratus** L.
St. svijetlozelena, glatka, sjajna; cvat rahao; l. per. blijedosmeđi; ostatak t. u jednoj jamici p. Lepršavi s. **effusus** L.
- 20 Cvat rahao; per. približno jednake duljine kao i p.; a. žute. Pretežno uz more. **maritimus** Lam.
Cvat gust; p. gotovo dvostruko dulji od per.; a. ± crvene. Pretežno uz more. Oštri s. **acutus** L.

2. *Luzula* DC. — bekica

- 1 Cvj. pojedinačni ili u čupercima koji su skupljeni u rahli, račvast cvat (*anthela*) 2
Cvj. u gustim, glavičastim klasićima, koji mogu opet biti skupljeni u račvast cvat (*anthela*); l. gustodlakavi; l. per. smeđi, sa suho-kožičastim rubom, uglavnom svi jednake duljine; a. dulje od f. Poljska b. **campestris** (L.) DC.
- 2 Cvj. pojedinačni; l. na rubu s dugim dlakama; s. na vršku s velikim privjeskom (*strophium*) 3
Većina cvj. skupljeni u čuperce, samo neki pojedinačni; s. na vršku bez privjeska, ili je privjesak vrlo malen 5
- 3 Privjesak kraći od s.; prizemni l. linealni; grane cvata nejednake. Forsterova b. **forsteri** (Sm.) DC.
Privjesak jednako dug ili dulji od s. 4
- 4 L. 4–7 mm široki; cvj. kestenjastosmeđi; privjesak na s. srpasto svinut. Dlakava b. **pilosa** (L.) Willd.
L. do 3 mm široki; cvj. svijetložuti; privjesak na s. lancetasto produljen. Planin. šume. (*L. flavescens*) Sitna b. **luzulina** (Vill.) DT. et S.
- 5 Cvat obilno razgranjen, znatno nadvisuje (zelenu) br.; prizemni l. široki, s dugim dlakama. Crnogorične šume pretplanin. i planin. područja. Šumska b. **sylvatica** (Huds.) Gaud.
Br. nadvisuje cvat 6
- 6 Čuperci s malo cvj.; l. per. maleni, bjelkasti ili crvenkasti (malokad crnosmeđi), vanjski samo malo kraći od p., unutarnji jednako dugi kao p. (*L. albida*) Bjelkasta b. **nemorosa** (Poll.) E. Mey.
Čuperci s mnogo cvj.; l. per. veći, sjajnobijeli, vanjski mnogo kraći, unutarnji dvostruko dulji od p. Snježnobijela b. **nivea** (L.) DC.